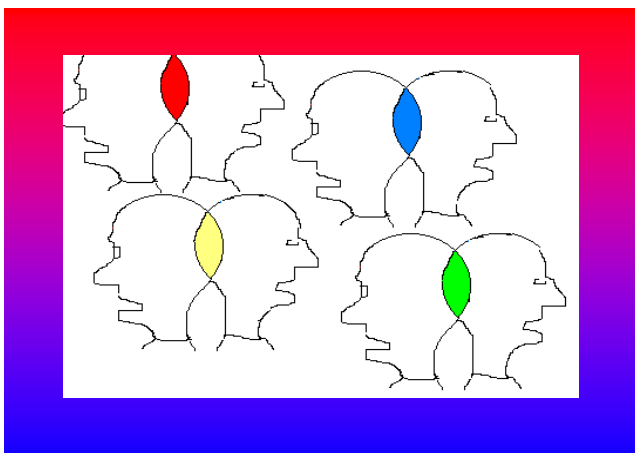

ISBN 953-98541-0-5

MIROSLAV KOVAČ

U D R U G A

CENTAR INTERESNOG I INSTITUCIONALNOG
POVEZIVANJA

(S PRIMJERIMA IZ POLJOPRIVREDE)

“Pošto su dakle isti glavni čimbenici isto tako kod najjednostavnijega, kao što kod i najdotjeranijega i najvišega gospodarstva, nametnut će se pitanje; *zašto je jedno gospodarstvo zaostalo na nižem stupnju, dočim se je drugo daleko prema savršenosti uzdiglo?* ... dade se odgovoriti da se je onomu materijalnomu, stvarnom kapitalu (prirodi, radu, kapitalu-novcu) pridružio moralni ili duševni kapital, tj. iskustvo ili naobrazba. I zato, što veći je u bilo kojem narodu ovaj duševni kapital ili naobrazba, tim bolje je napredovalo gospodarstvo; i zato vidimo i danas (*op.a. bilo je to 1907.god.*), čim je naorod naobraženiji i prosvjetljeniji, tim je njegovo gospodarstvo naprednije. ... Nam se čini, da se naše seosko gospodarstvo mora podizati po nekom sustavu, tj. najprije ga treba izvući iz onog zla, u kojem se nalazi, a onda ga treba podizati na dobro; najprije mu treba dati sredstva da se spasi, a onda da napreduje.”

Dr. Franjo Milobar, 1907.

Izdavač

Kovač & kolege

uz podršku Požeško-slavonske županije

Urednik

Miroslav Haber

Recenzenti

Doc.dr. Vjekoslav Par

Mr.sc. Ranko Tadić

Lektor

Višnja Hudeček, prof.

Crteži (sheme)

Miroslav Kovač

Miroslav Haber

Rješenje omotnice

Miroslav Kovač

*prednje korice – crtež M.Kovač (značenje – iako svatko od nas gleda na svoju stranu, ipak mali dio okruženja u kojem živimo moramo podijeliti zajedno. Udružujemo samo mali dio svog osobnog interesa. To su temelji udruga.)

*stražnje korice – iz brošure “Obrazovanje uz pomoć simbola”, 1985. (značenje – šest različitih priča koje imaju svaka svoju poruku, ali sa zajedničkim epilogom)

CIP Katalogizacija u publikaciji
Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek

UDK 061.2:631>(497.5)

KOVAČ, Miroslav
Udruga: Centar interesnog i
institucionalnog povezivanja: (s primjerima
iz poljoprivrede) / Miroslav Kovač. –
Požega: Kovač & kolege, 2001. – 72 str.:
ilustr.; 20cm

Bibliografija: str. 68-69

ISBN 953-98541-0-5

100505083

Priprema za tisak

Renata Marinić, dipl.inž.graf.

Tisak

Tiskara “Vidić”

Naklada

1000 primjeraka

© *Kovač & kolege*

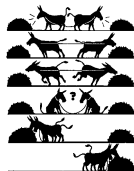
Požega, 2001.

*Knjižica se ne smije umnožavati u
niti jednom obliku, niti se njen
bilo koji dio može koristiti bez
predhodne dozvole autora.*

U d r u g a

centar interesnog i institucionalnog povezivanja

Miroslav Kovač

(s primjerima iz poljoprivrede)

Zahvaljujem

Ivanu Hanu, Veri Jandrić i Đurđici Kšenek kolegi i kolegicama sa posla koji su podržali ovaj projekt i dali svoj glas kao privolu kako bi se knjižica mogla otisnuti.

Svim jednostavnim, ali mudrim ljudima od kojih sam učio zadnjih 10-tak godina u zemlji Hrvatskoj, i onima koji su mi pružili mogućnost, kao mladoj osobi, da osjetim na vlastitoj koži vrijednosti dobrog i lošega koje nas okružuje.

Ističem ovom prilikom svog učitelja i prijatelja Miroslava Habera i time upućujem na njegovo strpljenje koje je pokazao tijekom naše intenzivne suradnje prošlih 8 godina.

Hvala svima!
Hvala Vam gospodine Haber!

Posvećujem

Knjižicu pak posvećujem svim onim ljudima dobre volje koji će smoći snage i vremena pročitati je od korica do korica, a da pri tom osjete duh knjižice.

Dok ju pišem strpljenju mojim najbližima, supruzi Vesni, Lovri i Luciji.

PREDGOVOR

Ivan Enjingi

Knjižica pred Vama je inicijativa koja poziva neorganiziranog čovjeka, a kao takvog preslabog i nemoćnog, da se kroz udurgu osnaži. Da mu taj put omogući jači utjecaj na zajednicu oko njega kako bi kao pojedinac radno i gospodarski napredovao u okruženju na koje ima mogućnosti utjecati.

Ponovno pokretanje udruga, njihovo jačanje, ali i podrška koja bi trebala doći, treba se prije svega ogledati u specijalizaciji udruga (prema grani poljoprivrede – interesu okupljanja). Svaka bi grana trebala imati svoje udruženje koje će pojedince u tom interesu okupljati i voditi. Na taj bi se način članovi međusobno ispomagali i učili prenoseći iskustva kako bi što manje učili na svojim greškama. Potom bi članove udruga morala voditi potreba za zajedničkim nastupanju pri traženju i ishodovanju što jeftinijih potrepština (repromaterijala) što u konačnici čini njihov uzgoj i proizvodnju jeftinijom i konkurentnijom. Značaj poticanja udruga u poljoprivredi bitan je i zbog toga što se ono prije svega događa na selu i oko sela. Baš se ovdje već dugo vremena negativano odnosimo prema tom prostoru i malo je onih koji su obučeni živjeti na selu i boriti se, u današnje vrijeme, osiguravajući si opstanak. Udruga je prema tome mjesto u kojoj vidimo i mogućnost da se do čovjeka, koji u selu gradi svoju budućnost, dopre sa novim znanjima i da ga se obrazuje. Konačno, inicijativa razvoja udruga i udruživanja na taj način vid je samoinicijative i samoorganiziranja koje će zajednici dati na znanje probleme sa kojim se uzgajivači susreću što samu zajednicu oplemenjuje i i njenom je interesu.

Prednost udruživanja putem udruga, u odnosu na druge vidove udruživanja, je najprije u tome što svatko od članova u udruženju zadržava svoju osobnost i materijalni interes. Udruga kao institucija se ne upliće u privatno vlasništvo. Drugim riječima svakom pojedinačno udruga omogućava samostalan rad i razvoj. Prema tome udruge bi kao takve trebale biti podržavane od općina, ministarstava, države jer će iste na taj način dobiti bolji uvid u problematku i lakše će komunicirati sa uzgajivačima i proizvođačima u poljoprivredi. Organizirano, a ne pojedinačno.

RECENZIJ A

Doc.dr.sc. Vjekoslav Par s.r.

U Hrvatskoj se unazad nekoliko godina javljaju brojne *stručne poljoprivredne udruge* (1999. godini bilo je registrirano ukupno 386 poljoprivrednih i ekoloških udruga udruga), od čega su najbrojnije specijalističke udruge s uključenim većinom jačih specijaliziranih proizvođača. Unatoč njihovoj razmjernoj brojnosti, većina poljoprivrednika je izvan ovih oblika stručnog organiziranja, a dio udruga više formalno postoji negoli aktivno djeluje.

Uvažavajući ovu činjenicu, glavna zadaća, koju si je autor postavio, bila je da ... *značaj udruge bar donekle približiti onima kojima se prvenstveno obraća odnosno seljaku-poljoprivredniku, stručnim, gospodarskim, obrazovnim, kulturnim i političkim institucijama u Hrvatskoj...* , te na taj način pobudi i potakne da što veći broj poljoprivrednika prihvati ovaj oblika stručnog organiziranja.

Namjena ovog rada, kao što to navodi autor u uvodu, da temeljem ... “praktičnih i teoretskih iskustava iz zemlje i svijeta” ... (završen citat) odgovori na neka od pitanja: ...” Što je to udruga? Što je to interes? Što je to institucija? Kako pojmove povezati? Zašto baš njih i zašto u poljoprivredi?” ... (završen citat).

Ne ulazeći dalje u prikaz svih dijelova brošure, želim istaći samo neke činjenice:

1. Radi o hvalevrijednoj namjeri i prvom pokušaju u Hrvatskoj da se pojam i praksa udruživanja u poljoprivredi pojasni i afirmira.
2. Brošura se bavi aktualnim pitanjem udruživanja odnosno mjestom i ulogom udruga u poljoprivredi.
3. U koncipiranju brošure i određivanju sadržaja autor je imamo u vidu slične brošure koje izdaju razvijene zemlje što predstavlja novinu i hvalevrijedan pristup oblikovanju i prezentaciji ovakvih .
4. U obradi teme i pojedinih “poglavlja” autorova polazišta osobna su iskustva, kao savjetnika Hrvatskog zavoda za poljoprivrednu savjetodavnu službu, a svojim prijedlozima želio je dati svoj prilog poboljšanju djelovanja udruga u poljoprivredi.

Na kraju, treba istaći da je u ovoj brošuri mnogo toga dobro napisano, te s obzirom da je ova brošura prvoredno namijenjena seljaku-poljoprivredniku odnosno zainteresiranim za udruživanje ova brošura izuzetno je korisna i sadržajno pristupačna, a ono što je posebice važno i jednostavno u tumačenju pojmova i svih značajnih činjenica vezanih za udruživanje u poljoprivredi.

Sve ostalo ostavljamo sudu javnosti. Javnost je, uostalom, jedina meritorna i pozvana da vrednuje naše nakane i postignuća.

RECENZIJA

Mr. Ranko Tadić

Dvadeseto stoljeće u Hrvatskoj obilježeno je sa dvije totalitarističke vladavine, tri rata i četiri države, od kojih je tek ova posljednja i nacionalna i demokratska. Stoga ne treba čuditi što je Hrvatska u treći milenij zakoračila s gotovo neizgrađenim građanskim društvom u kojemu je institucija udruge ili udruženja još uvijek nedovoljno poznata i neprihvaćena, kako od onih koji državom vladaju, tako i od onih koji u toj državi čine glasačko tijelo. Primjerice, Norveška sa 4,2 milijuna stanovnika ima preko 12 milijuna članova raznorodnih udruženja građana.

U građanskom su društvu upravo udruge njegova savjest, institucije u kojima se ljudi interesno povezuju kako bi zajednički riješili određeni problem, nadzirali funkcioniranje onih koje su na izborima odabrali za svoje zastupnike ili uživali u istim stvarima koje ih ispunjavaju zadovoljstvom. Ne čudi stoga što je Svjetski skup o zemlji (Rio de Janeiro, 1992) u svojoj Agendi za 21. stoljeće istaknuo kako su nevladine organizacije, odnosno udruge, partneri lokalnim i nacionalnim vlastima u održivom razvitku našega planeta.

U suvremenom hrvatskom društvu nigdje udruge nisu tako potrebne kao na selu i u poljoprivredi - autor ih pravilno naziva centrima interesnog i institucionalnog povezivanja. Hrvatsko se selo tijekom prošloga stoljeća od središta duhovnog bića hrvatskog naroda pretvorilo u zbunjeno, demografski opustošeno, ostarjelo, onemoćalo i poniženo reliktno društvo i običaja. Hrvatskom je selu i poljoprivredi nužno potrebna žurna revitalizacija i osuvremenjivanje. A nositelji toga procesa, svjetska su iskustva to već pokazala, mogu biti jedino jake lokalne udruge, međusobno

povezane u moćne nacionalne i međunarodne saveze. Te udruge i takvi savezi izražavat će samostalno svoje potrebe i htijenja i korigirati ono što im vlast na lokalnoj, regionalnoj, državnoj ili međunarodnoj razini kani nametnuti. Stoga niti jedna vlast na udruge ne gleda blagonaklono i uvijek ih pokušava staviti pod svoj nadzor. A Hrvatima je nadzora i tragedija u prošlom stoljeću bilo dosta.

Stoga je ova knjižica i više nego dobrodošla kao prvi pokušaj rasvjetljavanja onoga što udruge u suvremenoj poljoprivredi treba i mora biti. Najiskrenije se nadam da će je što više ljudi pročitati, ali da će je i pravilno razumjeti.

RIJEČ UREDNIKA

Miroslav Haber

Ova knjižica priručnik, udžbenik, ima važnu ulogu za razumijevanje pojmova pri stvaranju zajednice jednog ljudskog društva. Nedostatak takvih pisanih riječi na našim prostorima osjećao se gotovo zadnjih 60-tak godina. Danas jedan mladi stručnjak, na pomalo drugačiji, ali ineteresantan način, pisanom riječju nastoji otvoriti oči, na žalost, našem neznanju, koje nije rezultat krivice naroda nego posljedica povijesnih događanja u našoj domovini. Sadržajno je ustrojena tako da je svakom shvatljiva. Iz nje se može naučiti, a upućuje na organizaciju. Organizaciju putem udruge koje u razvijenim zajednicama nisu došle same po sebi, već su odraz potrebe da se danas sve veći broj ljudi, a samim time i interesa, što bolje organizira. Danas je to organizacijski domet, a kako će biti za sto ili dvjesto godina? Vidjeti ćemo! U svemu je dobro da jednu epohu ipak ne preskočimo, a raduje nas da netko na to upozorava.

 U V O D

Što je to udruga? Što je to interes? Što je to institucija? Kako te pojmove povezati? Zašto baš njih i zašto u poljoprivredi?... Neka su od pitanja na koja ovom brošuram nastojimo odgovoriti na način da približimo i podastremo svojevrsna praktična i teoretska iskustva iz zemlje i svijeta, ali i ideje i prijedloge.

Temu brošure promatramo iz više dimenzija (kulturne, društvene, gospodarske¹, političke, institucionalne, ali i pragmatične²) i prema tome u samom uvodu upućujemo na karakter i vrijednost Udruge kao mjesta na kojem se, ukoliko ono postoji, isprepleću interesi pojedinca i zajednice. Ona je svojevrsno raskrižje³. Mjesto na kojem se nastoji izgraditi povjerenje, suradnja i sloga. Mjesto na kojem činimo prvi iskorak iz najuže zajednice.

Potrudili smo se iskazati nešto što je već možda netko drugi, o istoj temi, negdje iskazao. Međutim, svrha nam je to učiniti na možda drugačiji način, prikladan osobitostima prilika, mjesta i vremena u kojemu živimo. U toj nakani značenje udruge bar donekle nastojimo približiti onima kojima se prvenstveno obračamo (poljoprivredniku, stručnim, gospodarskim, obrazovnim, kulturnim i političkim institucijama u Hrvatskoj). Ovi prvi su, smatramo to, zaslužili više pažnje i pomoći na razini poticanja razvoja institucija putem kojih bi bili u mogućnosti aktivno sudjelovati u izgradnji naše zajednice. U prvom redu kroz udruge na čiju bit i značenje na ovom mjestu upućujemo.

¹ Gospodarska dimenzija nam se često na prvi pogled nameće kao najznačajnija. Posebice u današnje vrijeme, u Hrvatskoj, kada smo skloni traženju brzih rješenja. Međutim: "Nikako ju ne smijemo uzimati kao aposolutnu jer je gospodarski razvoj nezamisliv izvan cjelokupnog društvenog razvoja" – "Shvatiti i djelovati", UNESCO, 1977.

² Dimenzija praktičnih rješenja koja donose neposrednu korist i poboljšanja. Odraženo u praksi.

³ Mjesta koja upućuju. Dobro označena i uređena.

Naime, udruženja (udruge) kao model interesnog, društvenog i gospodarskog organiziranja poljoprivrednika u povijesti su hrvatske poljoprivrede imala značajnu ulogu (od kraja pretprošlog do sredine prošlog stoljeća). Nažalost o tom dijelu povijesti hrvatske poljoprivrede u javnosti se malo ili gotovo ništa ne zna⁴. Povijesno gledajući, gotovo se u isto vrijeme, u danas vodećim poljoprivrednim zemljama, značajnije začinjao sustav udruživanja na selu, u poljoprivredi. Sustav je to zasnovan na čovjeku i njegovim interesima koje je dijelio (družio se – udruživao) sa svojom, prije svega, najbližom zajednicom, kao društveno biće. Te zemlje⁵ danas imaju visoko organiziranu poljoprivredu na temelju čijih iskustava i primjera s pravom možemo tražiti uzore i modele.

Vratimo se ponovno i nakratko u naše okvire. Zbog promjene društvenog sustava⁶ na našim prostorima i u njemu

⁴ Naglašavamo i upućujemo na već poznato; nepoznavanje vlastite povijesti (osobe, naroda, grupe naroda) ne obećava budućnost istima. Smatramo bitnim poznavati povjesni razvitak poljoprivrede kako bi znali što nam je činiti.

⁵ Kada upućujemo na pojedine zemlje onda, prije svega, moramo biti svjesni kulturnih i tradicijskih razlika, ali i razlika povjesnih događanja koja su utjecala na razvoj određenih organizacijskih puteva. Možda je najkraći i dobar odgovor na to slijedeća misao: *"Suvremene institucije su su neophodan, ali ne i dovoljan uvjet za gospodarski napredak i društveno blagostanje; treba ih kombinirati s određenim tradicionalnim društvenim i etičkim navikama i to na način da se međusobno nadopunjuju."* – "Povjerenje" – Francis Fukuyama, 1995.

⁶ Poslije II svjetskog rata uspostava komunizma kao društvenog sustava. *"Zadnjih 40-tak godina interesna i nevladina udruženja privatnog kapitala bila su desetkovana i nepoželjana u komunističkom sustavu, a samim time i uloga stočara u odlučivanju i njihova praktična iskustva bila su zanemarivana. To nas je dovelo do gubitka identiteta uzgajivača-stočara i svih ostalih stručnih i uslužnih službi, te njihova nesnalaženja i lutanja u novim demokratikim prilikama"* – "Posavski konj" – glasilo uzgajivača, br 2., 1995. – Miroslav Kovač (interno izdanje Saveza uzgajivača posavskog konja).

izjednačavanja vrijednosti (uravnilovka⁷), te marginaliziranja privatnog vlasništva glavni akter u poljoprivredi (čovjek-poljoprivrednik) ostao je bez svojih interesnih institucija - zajednica (udruga) koje je, značajno je to napomenuti, uz pomoć svih institucija zajednice (države), gradio strpljivo od kraja pretprošlog stoljeća (1880.-tih) do poslije II. svjetskog rata. Poljoprivredniku je u razdoblju komunizma pridodan pridjev "individualni" (individualni poljoprivrednik)⁸. Samim tim predodredili su mu da bude sam sebi dovoljan, odvojen od svoje najbliže zajednice (susjeda, drugog s istim problemima i interesima), otuđen i nedruštven. Postojao je uvijek netko drugi koji će nešto učiniti umjesto njega. Neprirodan je to slijed događanja. Neprirodan, jer je čovjek - poljoprivrenik, osoba koja razmišlja, ima svoje kulturne i tradicijske običaje, svoj jezik i narječja s kojima komunicira. Ima i bioloških vrijednosti u odnosu prema prirodnom okolišu gdje i s kojim živi, zatim svoju razinu svijesti i navika, razvijene odnose s najbližima u obitelji i susjedstvu, te konačno značajnih materijalnih vrijednosti. Potiskujući i zanemarujući sve te vrijednosti seljaka, stavljen je od sustava u okvire i odvojen od šire zajednice, te ostavljen sam, bez snage, neorganiziran, prestaje biti središtem razvoja.

Ipak, smatramo da je važno napomenuti, pa makar i u najkraćim crtama, specifičnosti u kojima se razvijao naš čovjek (seljak - poljoprivrednik) i njegova obitelj, na kojima, priznali mi to ili ne, leži i razvija se sustav poljoprivrede. Ukoliko želimo razviti hrvatsku poljoprivredu i približiti je razvijenim zajednicama Europe i Svijeta, ali zadržati i

⁷ Ideološki nelogizam (1945.) - sustav ujednačenog plaćanja neovisno o količini i kvaliteti obavljenog posla. Potpuno društveno izjednačavanje.

⁸ Pojam koji je označavao onoga čija se obitelj isključivo bavi i živi od poljoprivrede. U sustavu je postojao, međutim nije bio potican od države, niti je kao takav imao prilike graditi svoja interesna udruženja. Rezultati takvog odnosa prema poljoprivredniku (selu - poljoprivredi) se i danas osjećaju u ponašanju i navikama prenatlaženog individualizma. Ne samo poljoprivrednika već i zajednice.

očuvati sve njene prednosti⁹ takve kakva je, prije navedene momente nikako ne smijemo izostaviti ili nepoznavati.

Konačno, knjižicu ispred Vas se može dijelom tumačiti i kao kritiku kojoj, međutim, nije svrha kritizirati¹⁰ pojedinca ili sustav, već joj je svrha potaknuti na razmišljanje i dijalog o detalju kojeg smatramo važnim za razvoj poljoprivrede u Hrvatskoj.

Koji je naš stav prema tome pročitajte u nastavku. Svakako stojimo Vam na raspolaganju za svaki upit i moguće tumačenje nejasnoga.

Udruge su u razvijenim građanskim zajednicama i zemljama razvijene poljoprivrede ključna mjesta za razvoj. U njima je bitan čovjek-član i njegov interes, a ona su institucijski važna kao spona između pojedinaca i države. Osjećajući potrebu da se i u nas o tom sustavu organiziranja povede više brige, ističemo ih kao centar povezivanja i skrećemo pažnju na njih.

autor, prosinac 2000.-veljača 2001.

⁹ Prednosti koje naš poljoprivrednik danas ima od neprocjenjive su vrijednosti.

¹⁰ U našem slučaju uz navedeni pojam mislimo na prosudbu bez mogućih negativnih predznaka.

R A Z M I Š L J A N J A

(Osnovni motivi i poticaji)

Temelji su im aktivan i volonterski rad u uspostavi i vođenju pojedinih udruženja u poljoprivredi, te njihovom javnom radu. Razgovori uz rad sa kolegama u struci i izvan nje, poljoprivrednicima, poduzetnicima, stručnjacima (domaćim i stranim), političarima, itd. Služenje literaturom i dokumentima vezanim uz temu udruživanja i njihova rada, ali i svom onom koja je u svakodnevnom radu pripomagala da se potvrdi značaj organiziranog pristupa temeljenog na vrijednostima čovjeka (duhovnim i materijalnim) i njegova interesa (užeg i šireg).

U svom dosadašnjem radu uglavnom sam obavljao i obavljam stručne i organizacijske poslove vezane za zajednicu. Radio sam ih za vladine i nevladine institucije. Svi ti poslovi donose inspiraciju i motiv. Posebice u nas gdje je toliko toga nezavršeno, ali još i nezapočeto u izgradnji zajednice i njena sustava (reda unutar nje)....

OSNOVNI POJAM (Interes)!

U nas se često događa da se u interesu brzo spojimo, ali isto tako i brzo razidemo razočarani rezultatom pokušaja, ili pak, čest je slučaj sa druge strane, da ljubomorno čuvamo svoj interes koji je, u većini slučajeva, pojedinačan i kratkoročan (imamo za to i lijep naziv “sitni interes”) i njime, ne mareći o dalekosežnosti pozitivne strane interesa i snazi njegove dubine zapravo gubimo značajno vrijeme i energiju. Manifestira se to i kod pojedinaca i kod institucija. Pri tome je važnije od svega, da se tim “sitnim interesom/ima u nas, danas, u najviše slučajeva dolazi do određenog cilja. Međutim, kako dolazak do cilja uvijek ne znači i dobar rezultat, čega smo, moramo to priznati, u poljoprivredi suvremenici, ostaje nam da pokušamo, barem na kratko, prikazati pojam interesa na drugi način.....

ŠTO JE TO UDRUGA¹¹?

Prvi korak ka povezivanju interesa, ali i njegovom pravilnom razlučivanju, što je vrlo važno, je UDRUGA (udruženje-udruživanje). Ona je mjesto na kojemu interes postaje legalna institucija sa svojim imenom¹² i prezimenom. Sama riječ udruga nije ništa novo. Spominje se svakodnevno; čujemo iz riječi naših prijatelja, poznanika, o tome čitamo u novinama, gledamo na televiziji, itd. Uglavnom nam se ono prezentira (uz još neke druge oblike) kao, što i ovom knjižicom želimo istaći, mjesto na kojem ćemo riješiti sve svoje probleme. *Svoje probleme?* Kada shvatimo da su moji problemi i problemi mojeg susjeda, kolege i prijatelja tada ćemo shvatiti i pojam udruge. Jasno raščlanjen problem je za nas najveća dobit. *Zašto?*

¹¹ Slijedeći misao iz predhodnih poglavlja možemo reći da je ona pčelinjak u kojem je organizacijski sve postavljeno u cilju da se proizvede med. Najčešće taj med otuđe, ali oni svjesni da bez matice (gazde), roja (obitelji), pčelinjaka (udruge) neće biti više meda skrbe i ulažu u pčelinjak kako bi podržali i održali (udругu – obitelj – gazdu), ako ni zbog čega drugoga ono zbog svoje budućnosti.

¹² ... Ime nije samo znak osobnosti i posebnosti, nego i znak pripadnosti, zvanja i poslanja, identiteta i kontinuiteta u vremenu i prostoru. Reći ime znači spoznati i priznati svoju sliku, ishodište i pripadnost....Imena su naša povijest, naša sudbina, naše "ja" koje ne umire. Reći ime oslobađa. - "Reći ime" - Radovan Grgec, 1996.

KAKVE SVE UDRUGE MOGU BITI?

Udruge su već po svojoj definiciji prije svega interesne institucije pojedinih skupina ljudi koji se bave određenim poslom na određenom prostoru. U tom poslu, iako on naizgled bio jasno određen, postoje gotovo po pravilu istančani interesi koji počesto u mnogome zadiru u bit čovjekov postojanja i opstanka, te kulturnog, tradicionalnog, povijesnog, sociološkog, ali ponekad i same taštine. Tako na primjeru poljoprivrede, koja nam se može, ukoliko ju uspoređujemo s ostalim gospodarskim granama, naizgled činiti dovoljno određenim pojmom (interes) da bi samo na toj razini mogli uspostaviti jedno udruženje, vidimo da postoje različiti interesi na više razina (prikaz 5., str. 32.)....

KOJI SU ZADACI UDRUGE?

Onda kada se udruga odredi u svom interesu, prema npr. principu neprofitabilnosti i bez političkih predznaka, ona je u isto vrijeme odgovorna kao i sve ostale institucije od kojih iste te udruge traže odgovornost i suradnju.

Drugim riječima njezina odgovornost se pretače u Zadatke koji moraju biti jasno protumačeni prema samom pojedincu (članu udruge), ali i prema zajednici u kojoj udruga djeluje. Napominjem ovdje da i sama zajednica mora imati na umu značaj jedne udruge. Iz tog razloga, iz iskustva ističemo, samo neke od značajnih zadataka koje je potrebno izdvojiti, napomenuti i njegovati kao vrednote udruge (prikaz 6., str. 35.).....

ŠTO UDRUGU RAZLIKUJE OD ZADRUGE?

Dva su to različita pojma!? Već smo ranije rekli da je, prije nego započnemo priču o njima, potrebno pojmove razjasniti kako bismo barem približno bili sigurni da govorimo o istom. Ukoliko se s tim složimo učinili smo veliki napredak. Svrha nam je na ovom mjestu reći svoje mišljenje o pojmovima udruge i zadruge. Poznato je da se na našim prostorima tumače na razno razne načine, upotrebljavajući različite izvore i iskustva....

NAJKRAĆE O POVIJESTI UDRUŽIVANJA U HRVATSKOJ POLJOPRIVREDI

Neke od argumenata našim stavovima nalazimo u povijesnom razvoju hrvatske poljoprivrede. Možemo s ponosom, ali istovremeno i sa sjetom navesti da je prije više od stotinjak godina, paralelno s danas uzornim zemljama u kojima je razvijena poljoprivreda, započeo model razvoja sustava udruga na našim prostorima. Njihovim razvojem razvijao se oko, uz i u njima plodan stručni, savjetodavni i obrazovni rad. Taj je sustav, kako smo to već u samom uvodu naveli, bio djelomično onemogućavan, prije svega poljoprivrednim i gospodarskim reformama 1929. (u manjoj mjeri, ali ipak načet) i 1960-tih godina (poslije drugog svjetskog rata sustavno se vrši kolektivizacija, konfiskacija, nacionalizacija i time ističe društveno vlasništvo). Udruge u poljoprivredi na taj način i u to vrijeme slabe i nestaju.....

PITANJA KOJA TRAŽE ODGOVORE U RADU UDRUŽENJA!

U prošlim je poglavljima naglasak stavljen na pojam interesa i udruženja, te je pokušano rječnikom, kojim smo to znali, objasniti značaj udruženja kao institucije i čestim ponavljanjima i verzijama istog dati naglasak na njegovu važnost.

Nismo se, kako ste primijetili, dali uputiti u smjeru čisto tehničke stvari organiziranja udruženja, poput: njegove registracije, statuta, pravilnika, itd. To nije bio interes jer za to postoje instituciji u Hrvatskoj koje to rade mehanički i profesionalno ne razbijajući glavu o tome da li će to udruženje raditi ili ne. Također i o tome; *Da li je onima koji organiziraju udruženje ono samo po sebi jasno, ili ne?* Znači, cilj nam je bio iz praktičnih iskustava nadopuniti praznine za koje smatramo da ih je potrebno nadopuniti slušajući, sudjelujući i odgovarajući često na pitanja o udrugama.....

MODEL INSTITUCIONALNOG POVEZIVANJA (Udruga kao centralno mjesto u povezivanju)

Jedan od motiva, ali i obveza nakon svega do sada napisanog, nalazi se u želji da se ovom knjižicom predloži Model¹³ koji bi zainteresirane uputio; *Na koji način organizirati sustav koji bi osiguravao pravilan protok informacija?* i koji bi ponudio temeljima (uzgajivačima) mogućnost komunikacije i utjecaje na donošenje odluka. Model nije, još jednom to napominjemo, ništa novo, već je odraz iskustava i organizacijskih predložaka razvijenih zemalja Europe i Svijeta, ali je također i ogledalo nasljeđa naših prostora gdje se je u vrijeme prije 70 - 120 godina uspostavljao i bio temelj iskazivanja, ali i obrane interesa.....

V AŽNO ZA RAD (O financiranju)

Razmatranjem mogućih problema koji bi, prije svega za one manje upućene, mogli biti prepreka u samom početku rada udruženja, ovdje izdvajamo pitanje financiranja. Mali je to odmak od osnovne teme (Udruga kao centar povezivanja - predloženi Model) koji smatramo da je potrebno u najkraćim crtama razjasniti ponajprije za zainteresirane. Naime, iz iskustva možemo reći da je jedno od prvih pitanja, nakon upućivanja zainteresiranih u temu; *Kako pronaći sredstva za financiranje jednog udruženja?*

¹³ Možemo model nazvati i prijedlogom ili podsjetnikom.

KONAČNO I VAŽNO

Tko? Odgovor na pitanje; *tko?* Upućuje na osobu imenom i prezimenom, na tim ljudi s imenima i prezimenima kojima je ukazano povjerenje, ali su u isto vrijeme zaduženi i odgovorni prema članovima udruge i zajednici. Pitanje upućuje na operativne zadatke onome koji je određen da nas zastupa. Ono slijedi pitanja poput *Kada?* i *Gdje?* koja ostavljaju vremena i prostora za taktiziranje, dok su pitanja *Što?* i *Zašto?* strateška i odlučuju o svrsi našeg udruživanja, ali isto tako ostavljaju vremena za raspravu i otvaranje novih i novih prostora (gotovo do filozofskih razmjera, ukoliko nam cilj nije jasan).

Za prvi korak našeg uspješnog svakodnevnog rada moramo najprije odgovoriti na pitanje; *Tko?*¹⁴

¹⁴ U tom slučaju osoba koja nas vodi postaje transparentna. S tom osobom smo na neki način bliski i dostupni jedni drugima. Poznajemo se i vidamo. Danas su to važni momenti. U to me je uvjerio u jedan mladi Istranin iz sela Galanti kod Žminja koji je rekao da mu je ponekad važnije od svega da ima nekoga tko će mu u njegovom radu dati malo “kuraja” (podrške, snage, važnosti). Zaključujem prema njegovim riječima: “Ipak je čovjek društveno biće i konačno doza ljudskosti i razumijevanja ponekad je važnija od svih materijalnih potreba”.

L i t e r a t u r a

- 1) "Being a Farmer in Denmark - Organization, Advice, Education - The Danish Model", The Danish Agricultural Advisory Centre, Skejby, 1995.
- 2) "Combining the strenghts of Dutch farmers and growers", LTO Nederland
- 3) "Danish Agriculture - at home and abroad", The agricultural Council, 1998.
- 4) "Grüner bericht 1998." - Die Republik Österreich, Bundesministerium für land- und forstwirtschaft, Wien, 1998.
- 5) "Mitteilungen", Verband Waldviertler Fleckviehzüchter, Zwettl, Marz, Nr.3
- 6) "Nacrt prijedloga Zakona o poljoprivredi" - Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, Zagreb, studeni 2000.
- 7) "Wilkommen in Bildungszentrum Warth-Aichhof", Landwirtschaftliche Fachschule, Warth, 1998.
- 8) "80. Obilježnica organiziranog uzgojno selekcijskog rada u stočarstvu Hrvatske", PCH-Stočarski selekcijski centar, Zagreb 1993.
- 9) "Farmer support services project", Training cours, Royal Tropical Institutes and STOAS, Amsterdam, 1999.
- 10) "Hrvatski posavac", glasilo Saveza uzgajivača posavskog konja, broj 1., 1995.
- 11) "Iskušanja pri oblikovanju rejskih organizacij in rejskega dela v državah srednje in vzhodne Europe", Govedorejski zvonci, Združenje govedorejcev Slovenije, br.3, 1999.
- 12) "Obrazovanje uz pomoć simbola" – za predškolski uzrast, 1985.
- 13) "Organizacija govedoreje v Sloveniji", Govedorejski zvonci, Združenje govedorejcev Slovenije, br.3, 1999.
- 14) "Organniziranost govedorejcev v Sloveniji", Govedorejski zvonci, Združenje govedorejcev Slovenije, br.3, 1999.
- 15) "Oxford Learner's Pocket Dictionary", Oxford University Press, 1995.
- 16) "Posavski konj", list Saveza uzgajivača posavskog konja, broj 2., 1995.

- 17) "Rejske organizacije in organiziranost rejskega dela na bavarskem", Govedorejski zvonci, Združenje govedorejcev Slovenije, br.3, 1999.
- 18) "Trakehner Heft", Trakehner Verband, Neūminster, 1997.
- 19) Anić, V.: "Rječnik hrvatskog jezika", Novi Liber, Zagreb, 1994., III izdanje
- 20) Grgec, R.: "Reći ime", Hrvatsko književno društvo Sv. Ćirila i Metoda (Sv. Jeronima), Zagreb, 1996.
- 21) Kovač, M.: "Zapisnik sa okruglog stola o stočarstvu u Europi", Predavači R.Pichler, A. Wiesbock, Guthner, Požega, travanja 2000.
- 22) Kovač, M. D.Žubčić: "Prikaz rada Saveza uzgajivača istarkog goveda", Monografija o istarskom govedu, SUIG, Višnjan, 1999.
- 23) Kovač, M.: "Hrvatski posavac-autoktoni konj hrvatske", HSSC, Zagreb, 1994.
- 24) Kovač, M.: "Dokumentacija o osnivanju i radu u udruženjima, te korespondencija na tu temu", Savez uzgajivača posavskog konja, Savez uzgajivača istarskog goveda, Savez uzgajivača trakenerskih konj Hrvatske
- 25) Land en Tuinbouw Organisatie - LTO Nederland: "Outlook on a diversified future (of dairy farming in Netherlands)", 1998.
- 26) Milobar, F.: "Što znanost pripovjeda o narodnom gospodarstvu", Društvo Sv. Jeronima, Zagreb, 1907.
- 27) Pichler, R.: "Augaben der Zuchtorganisationen, deren strukturen und läderübergreifende Zusammenarbeit, Arbeitsgemeinschaft osterreichischer Fleckviehzuchter, Zwettl, 2000.
- 28) Sejersen, M.: "Planing and control on farms", The Danish Agricultural Advisory Centre, CAEI, Zagreb, 1999.
- 29) Sršan, S.: "Hrvatsko pčelarsko društvo" u Osijeku, Pčelarska udruga "Pčela", Osijek, 1999.
- 30) Tracy, M.: "Država i poljoprivreda u zapadnoj Europi od 1880. do 1988.", treće izdanje, u Hrvatskoj izdala biblioteka "Gospodarska misao", Zagreb, 1996.
- 31) UNESCO: "Shvatiti i djelovati", Zavod za kulturu Hrvatske, 1977.